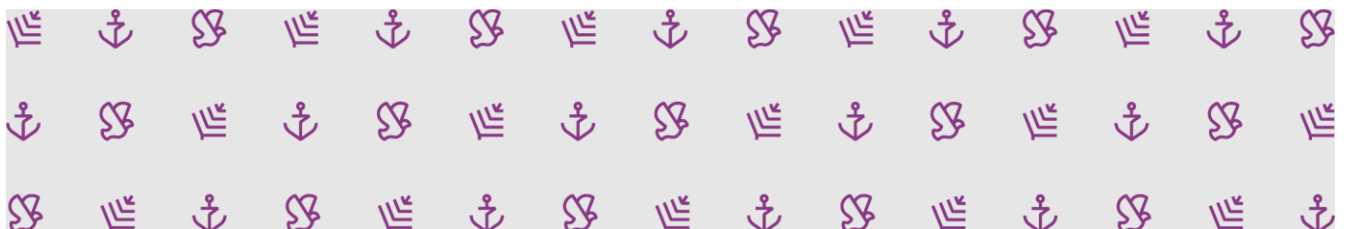

Kohtaaminen

Suomen evankelisluterilaisen
kirkon selkokielen
toimenpideohjelma

Kirkkohallitus

Kirkon selkokielen toimenpideohjelma

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Mitä on selkokieli?	2
2.1 Puhuttu selkokieli	3
2.2 Selkokieli verkkosisällöissä	3
2.3 Kriisiviestintä selkokielellä	3
3. Selkokieli Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa	4
4. Kirkon selkokielen toimenpideohjelma	4
5. Kirkon selkokielen toimenpideohjelman tavoitteet ja toimenpiteet	5
5.1 1.Tavoite: Selkokielen aseman tulee vakiintua ja selkokielen tulee olla osa kirkon toimintaa sen eri tasoilla.	6
5.2 2.Tavoite: Lisätään selkokieltä viestinnässä.	6
5.3 3.Tavoite: Selkokielistä materiaalia tuotetaan eri tarpeisiin.....	7
5.4 4.Tavoite: Selkokielen edistämiseen lisätään resursseja	7

1. Johdanto

Suomessa on noin 650 000–750 000 ihmistä, jotka tarvitsevat selkokieltä. Lisäksi huomattavasti useampi hyötyy selkokielestä. Siksi on välttämätöntä, että myös Suomen evankelisluterilainen kirkko huomioi tämän toiminnassaan. Selkokielen käyttö helpottaa ihmisten tasa-arvoista kohtaamista. Samalla selkokieli auttaa yhdenvertaista osallistumista seurakunnan toimintaan. Liian vaikea kieli voi nousta esteeksi vaikkapa jumalanpalveluksen sisällön todeksi elämiselle. Pohjimmiltaan selkokielen edistämiseksi on siis kyse ihmisoikeusasiasta.

Yhteiskunnassa on kasvanut tietoisuus selkokielen merkityksestä. Selkokeskus on vuonna 2019 laatinut selkokielen toimenpideohjelman, jonka tarkoitus on edistää selkokieltä ja sen käyttöä.

2. Mitä on selkokieli?

Selkokieli on helppoa suomen kieltä. Se sopii ihmisille, joille yleiskieli on liian vaikeaa. Yleiskieli on tavallista suomen kieltä, jota käytetään esimerkiksi sanomalehdissä, television uutisissa ja oppikirjoissa. Selkokieltä alettiin kehittää 1980-luvulla kehitysvammahuollossa työskennelleiden ihmisten toimesta.

Selkokielessä kielen rakenne, sanasto ja sisältö on yksinkertaista. Selkokielen sanat ovat lyhyitä, yleisesti tunnettuja ja konkreettisia. Selkokielessä vältetään vaikeita sanoja ja käsitteitä. Jos vaikeaa käsitettä on pakko käyttää, sanat selitetään. Kielikuvia ei juuri käytetä. Lauseet ovat lyhyitä, sivulauseita on vähän ja lauseenvastikkeita ei juuri ollenkaan. Selkokielen sisältö etenee loogisesti. Asioiden väliset suhteet tulevat ilmi helposti. Selkotekstit voivat olla suoraan selkokielelle kirjoitettuja tai selkokielelle yleiskielisistä lähtöteksteistä muokattuja.

Sanastoa on arvioitava selkokielestä hyötyvien erityisryhmien näkökulmasta. On esimerkiksi otettava huomioon, että perheeseen liittyvä sanasto voi aiheuttaa kielteisiä mielleyhtymiä niille ihmisille, jotka ovat eläneet suuren osan elämästään laitoksissa. Aisteihin liittyvät ilmaisut saattavat olla vaikeita ihmisille, joilla kaikki aistit eivät toimi. Suomalaiseen kulttuuriin liittyvä sanasto voi olla puolestaan vaikea ymmärtää suomea toisena kielenä käyttäville ihmisille.

Selkokielen tarve voi olla synnynnäinen tai sairauden, vamman, ikääntymisen aiheuttama. Myös vieraan kielen piiriin muuttaminen voi aiheuttaa tarvetta selkokielelle. Nuorten ihmisten heikentyneet kielelliset kyvyt lisäävät selkokielen tarvetta Suomessa.

Ohjeita selkokielen kirjoittamiseen: <https://selkokeskus.fi/selkokieli/nain-kirjoitat-selkokielta/>

2.1 Puhuttu selkokieli

Selkokielineen puhe tukee keskustelun etenemistä tilanteissa, joissa on läsnä selkokieltä tarvitsevia ihmisiä. Sanojen ja lauserakenteiden lisäksi kielen selkeyteen vaikuttavat esimerkiksi kehonkieli, visuaalisuus ja puheen nopeus. Vastuu keskustelun onnistumisesta ja ymmärtämisestä on molemmilla osapuolilla. Osaavamman kielenkäyttäjän on kuitenkin kannettava suurempi vastuu oman puheensa ja viestinsä sopeuttamisesta toisen puhujan tarpeisiin.

Selkokielineen puhe auttaa keskustelijoita rakentamaan yhteisymmärrystä ja ratkaisemaan ymmärrysvaikeuksia. Se rohkaisee keskustelijoita osallistumaan vuorovaikutukseen ja innostaa heitä aloitteellisuuteen sekä lisää keskustelijoiden kokemusta myönteisestä ja palkitsevasta vuorovaikutuksesta kielellisistä vaikeuksista huolimatta.

Ohjeita puhuttuun selkokieleeseen: <https://selkokeskus.fi/selkokieli/nain-puhut-selkokielta/>

2.2 Selkokieli verkkosisällöissä

Selkokielineen verkkotekstiin pätevät samat periaatteet kuin muihinkin selkokielineisiin teksteihin ja selkojulkaisun ulkoasuun. Selkokielineisillä verkkosivuilla on olennaista, että yleisilme on selkeä. Sivustolla ovat vain ne asiat, jotka ovat kokonaisuuden ja viestinnällisen tavoitteen kannalta merkityksellisiä.

Myös valikkorakenteet on tärkeää pitää yksinkertaisina ja selkeinä sekä muistaa helppo ymmärrettävyys ja selkokieli myös valikkojen teksteissä.

Jos selkokielineen sivusto on laaja, on tärkeää huolehtia myös kokonaisuuden selkeydestä, kuten siitä, että hakutoiminto, lomakkeet ja virheilmoitukset ovat helppokäyttöisiä.

Ohjeita selkokielineisiin verkkosivustoihin: <https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokieli-verkossa/>

2.3 Kriisiviestintä selkokielellä

Selkokielineen viestinnän tarve korostuu kriisitilanteissa, joissa luotettavaa tietoa on saatava nopeasti, ajankohtaisesti ja ymmärrettävällä tavalla. Esimerkiksi koronapandemian aikana selkokielineisten verkkopalvelujen kävijämäärät ovat kasvaneet huomattavasti.

Kriisiviestintätilanteiden viestintäsuunnitelmissa olisi arvioitava aina myös selkokielineen viestinnän tarve. Kehitysvammaliiton Selkokeskuksen näkemys on, että selkokielineistä tietoa tarvitaan aina silloin, kun asia koskee kaikkia kansalaisia. Yleisesti ottaen kriisitilanteessa oleva ihminen hyötyy selkeästä viestinnästä.

3. Selkokieli Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa

Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa selkokieltä alettiin käyttää 1990-luvulla esimerkiksi kehitysvammaisten ihmisten parissa. Jo aiemmin, 1980-luvulla, tehtiin selkokielistä materiaalia esimerkiksi uskonnonopetuksen tarpeisiin. Ajan kuluessa selkokielen käyttö laajeni kirkossa kehitysvammaistyöstä myös vanhusten, muistisairaiden ja maahanmuuttajien parissa tehtävään työhön. Selkokielen neuvottelukunta myönsi Suomen evankelisluterilaiselle kirkolle Vuoden selväsana -palkinnon vuonna 2017.

Vuonna 2001 julkaistiin Suomen evankelisluterilaisen kirkon selkokielistä verkkosivut. Ne julkaistiin ensin kehitysvammaliiton Papunet -verkkosivustolla. Selkokielistä sivut siirrettiin evl.fi-alustalle Papunetistä vuonna 2007. Kirkko on julkaissut selkokielistä materiaalia:

- Elämässä mukana (2006)
- Pertti Rajala: Hyvät sanat (2012)
- Usko ja elämä – Kristinuskon pääkohdat selkokielellä (2013)
- Tro och Liv – Det viktigaste i den kristna tron på lättläst svenska (2013).

Suomen evankelisluterilaisen kirkon saavutettavuusohjelma – Saavu – valmistui vuonna 2012, ja se julkaistiin myös selkokielistä. Vuonna 2015 valmistuivat messun ja kirkollisten toimitusten selkomukautukset selkosuomeksi ja -ruotsiksi. Selkokielistä päivän rukoukset julkaistiin vuonna 2021. Piispa kokous korosti lausunnossaan niiden merkitystä jumalanpalveluselämän virikemateriaalina.

Vuonna 2019 julkaistu YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen kirkon toimintaohjelma 2019–2024 *Aktiivisesti osallinen* nostaa esille selkokielen tarpeen ja kannustaa sen käyttöön kirkossa. Toimintaohjelma on julkaistu myös selkosuomeksi.

Myös paikallisseurakunnat ovat ottaneet käyttöön selkokielistä verkkosivustoja. Esimerkiksi näin toimi Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä, <https://www.turunseurakunnat.fi/selko>. Vuonna 2020 koronaviruspandemian myötä kirkon kehitysvammaistyöntekijät ryhtyivät julkaisemaan selkokielistä materiaalia Youtube-kanavalle [Kirkon Selko YouTube](#). Koronan seurauksena kevästä 2020 myös kirkon kriisiviestintää aloitettiin toteuttamaan selkokielellä.

4. Kirkon selkokielen toimenpideohjelma

Kirkon selkokielen toimenpideohjelman tavoitteena on tarjota tietoa sekä edistää ja kehittää selkokielen asemaa Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Selkokieli antaa mahdollisuuden yhdenvertaiseen osallisuuteen ja toimintaan. Uskonnollisessa kielessä käytetään usein kielikuvia ja

käsitteitä, jotka ovat monille ihmisille vaikeita ymmärtää. Tarvitaan selkokieltä, jotta vaikea kieli ei sulje ihmisiä yhteisön ulkopuolelle. Tavoitteena on, että selkokieli on osa arkipäiväistä seurakuntaelämää. Tämän mahdollistamiseksi on tuotettava selkokielistä materiaalia.

Kirkon selkokielen toimenpideohjelman ovat laatineet asiantuntijat Katri Suhonen, Irene Nummela, Petra Honkaranta-Siivari ja kehitysvammaistyön papit Tero Kajander, Pertti Arola ja Claus Terlinden. Toimenpideohjelma on Kirkon saavutettavuuden ja vammaisuuden neuvottelukunnan ohjauksessa vuosina 2022–2024. Ohjelmassa on toimenpiteitä, jotka liittyvät esimerkiksi selkokielen asemaan kirkossa, selkokieliseen viestintään, selkokieliseen materiaaliin sekä jumalanpalvelusaineistoon.

5. Kirkon selkokielen toimenpideohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Luterilaisella kirkolla on pitkä historia kielen muokkaamisesta ihmisille ymmärrettävään muotoon. Martti Luther piti erittäin tärkeänä sitä, että kansan oli voitava lukea itse Raamattua omalla kielellään. Selkokielen aseman vahvistaminen nousee näin ollen suoraan evankelisluterilaisen kirkon itseyttämisestä ja teologiasta, koska yhä useampi ihminen tarvitsee selkokieltä ymmärtääkseen Raamattua.

Viestintä on osa yhdenvertaisuuden vahvistamista. Kun viestintä on ymmärrettävää, se mahdollistaa osallisuuden, toimijuuden ja samanarvoisen seurakuntalaisuuden. Selkokieli lisää palvelujen saavutettavuutta. Helppokäyttöinen ja ymmärrettävä palvelu on usein myös muutoin saavutettava. Vuonna 2019 voimaan tulleen digipalvelulain tarkoituksena on parantaa kansalaisten oikeuksia digitaalisessa viranomaisasiointissa.

Selkokieltä tarvitsevien ihmisten parissa työskentelee paljon eri alojen ammattilaisia. Etenkin diakoniassa, kasvatusalalla sekä viestinnässä työskentelee henkilöitä, joiden työssä on erittäin tärkeää tietää selkokielestä ja tuntee selkoaineistoja. Näin ollen selkokielen perusteita on käsiteltävä jo näihin tehtäviin tähtäävissä opinnoissa. Jokainen kirkon työntekijä tai vapaaehtoinen voi kohdata vuorovaikutustilanteita, joissa tarvitaan selkokielen osaamista. Selkokieli ei ole pelkästään erityistyöntekijöiden asia. Työn arjessa ei välttämättä ole aikaa selkomuokkausten tekemiseen. Siksi on tärkeää, että selkokielistä materiaalia tuotetaan koko kirkon käyttöön.

Liite: [selkokielen pikaohjeet julisteet vari.pdf \(selkokeskus.fi\)](#)

Selkokielen toimenpideohjelman neljä päätavoitetta ovat:

1. Selkokielen aseman pitää vakiintua ja olla osa kirkon toimintaa sen eri tasoilla.

2. Lisätään selkokieltä viestinnässä. Huomioidaan selkokieli viestintäsuunnitelmissa.
3. Selkokielistä materiaalia tuotetaan eri tarpeisiin.
4. Selkokielen edistämiseen lisätään resursseja.

5.1 1.Tavoite: Selkokielen aseman tulee vakiintua ja selkokielen tulee olla osa kirkon toimintaa sen eri tasoilla.

Toimenpiteet kirkossa:

Kirkkohallitus tuottaa materiaalia ja järjestää valtakunnallista koulutusta. Hiippakunnilta pyydetään osaltaan ottamaan viestinnällisesti vastuuta selkokielestä. Seurakunnissa viestinnällä ja riittäväillä henkilöstöresursseilla huolehditaan, että selkokielen käyttäjä voi täysivaltaisesti osallistua kirkon toimintaan. Seurakuntien saavutettavuusasiahenkilöt koordinoivat ja tukevat seurakunnan selkoviestintää. Tavoite on, että kirkon työntekijöillä ja vapaaehtoisilla on valmiudet selkokielen käyttöön sekä tietoisuus, mistä he saavat lisätukea selkokielisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Selkokielen sujuva käyttö vaatii opiskelua ja harjoittelua. Siksi tarvitaan sekä selkokielen peruskoulutusta että täydennyskoulutusmahdollisuuksia. Seurakuntien tulee tarjota työntekijöilleen ja vapaaehtoisille koulutusta selkokielestä ja selkeästä viestinnästä, jotta selkokieli on mahdollista saada pysyväksi osaksi kaikkea seurakunnan viestintää. Jotta selkokieli on mahdollista ottaa suunnitelmallisesti käyttöön ja kohdistaa siihen käytettävät resurssit oikein, tarvitaan tukea. Kirkkohallitus järjestää valtakunnallista koulutusta verkkovälitteisesti. Hiippakuntien alueilla kehitysvammaistyön papit tarjoavat alueellista selkokielistä koulutusta, ovat tukena paikallistason selkokielisessä viestinnässä, selkokielen koulutuksen koordinoinnista sekä selkokielisen materiaalin tuottamisesta yhdessä kirkkohallituksen kanssa. Alueellisesti kehitysvammaistyön papit ja diakoniatyöntekijät toimivat myös selkokielen asiantuntijoina.

5.2 2.Tavoite: Lisätään selkokieltä viestinnässä.

Toimenpiteet kirkossa:

Huomioidaan selkokieli kaikissa viestintäsuunnitelmissa. Kehitetään selkokielistä verkkosivustoa monipuolisemmaksi ja kohderyhmää entistä paremmin palvelevaksi. Selvitetään selkokielen tarpeet ja tietotaso. Järjestetään koulutuksia, joissa on mahdollista harjoitella selkokielistä viestintää.

5.3 3.Tavoite: Selkokielistä materiaalia tuotetaan eri tarpeisiin.

Toimenpiteet kirkossa:

Tuotetaan materiaalia eri tilanteisiin ja työmuotoihin käytettäväksi ja sovellettavaksi. Valmistetaan selkokielistä materiaalia jumalanpalvelusta ja hartauksia varten. Selkokielisten materiaalin merkitys jumalanpalveluksen ja hartauselämän virikemateriaalina vakiinnutetaan ja tunnustetaan osana yhdenvertaisuuden vahvistamista. Selkokielineen materiaali on seurakunnissa käytössä mahdollisimman laajasti. Kirkkohallituksesta koordinoidaan materiaalin tuotantoa ja perustetaan työryhmiä sitä varten tarvittaessa.

5.4 4.Tavoite: Selkokielen edistämiseen lisätään resursseja

Toimenpiteet kirkossa:

Laajennetaan selkokielen osaajien joukkoa työntekijöissä, vapaaehtoisissa ja luottamushenkilöissä. Tehdään selkokielen koulutussuunnitelma. Kaikki seurakunnan työntekijät käyvät Kirkkohallituksen järjestämän ilmaisen selkokielen peruskoulutuksen verkossa. Selkokielestä on tarjolla verkkokursseja itseopiskeluun, myös vapaaehtoisille.

Selkokielioiden edistymistä arvioidaan säännöllisesti / vuosittain.

Toimenpideohjelman painopistealueet vuosittain

2023

- Selkomessun ja sanajumalanpalveluksen kaavojen päivittäminen
- Selkoesirukous ja ehtoollisrukous
- Tukiviitottu selkomessu
- Selkokielineen materiaalipankki jumalanpalvelusta varten
- Selkokoulutukset

2024

- Selkorukouksia ja hartauksia eri aihepiireistä Esimerkiksi sairaalapappien työhön
- Jokaisesta kirkollisesta pyhästä tuotettu selkokieline kuvaus
- Tuotetaan aineistoa uskonnollisten ja eksistentiaalisten aiheiden käsittelyä varten.
- Selkokoulutukset